The excavations at Daugirdo st. 2

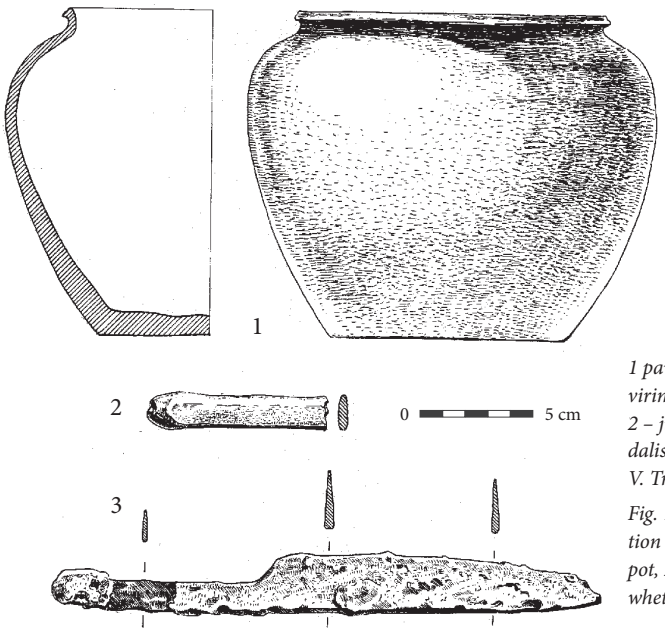
In 2007 construction work began on the Kaunas Jesuit gymnasium annex and at the same time a field evaluation was conducted at the planned construction site. About 380 m^2 (about 35x11 m) were evaluated. A significant part of this plot's cultural layer was previously destroyed in creating rubbish pits, laying utility lines, building recent structures, and digging up the surface. It was established that the cultural layer was up to about 2 m thick in general but the upper part of the layer, which is almost 1–1.2 m thick, did not yield very much information. The most valuable object at the site is a brick basement that dates to the mid- to second half of the 16th century (Fig. 1). The basement foundation is 23.5 m by about 8.8 m. The basement has been reconstructed several times. It was initially covered with a wooden ceiling and later part of it was covered with a vault. The first basement was distinguished by a huge unbroken space, large split field stones and bricks were used to create the walls, and later the basement space was broken up with niches. The basement was probably filled in during the war with Russia in the mid-17th century. In cleaning the basement a large assortment of finds was collected: household pottery sherds, stove tile fragments, other household items, and 6 coins. The majority of the finds date to the first half of the 17th – early 18th century.

Algirdas Žalnierius

Pastato Kurpių g. 22 kiemas

Kvartalas 22 yra Kauno senamiesčio PR dalyje, ribojamas Kurpių, Birštono, Karaliaus Mindaugo ir Palangos gatvių. Tyrinėtas sklypas Kurpių g. 26 yra 22 kvartalo Š dalyje. Jo plotis – 13 m, ilgis – 40 m, plotas – 520 m^2, kiemo plotas – 108 m^2. Sklypo P galas ir V šonas užstatytas mūriniais, sprendžiant pagal mūrą, datuojamais anksčiausiai XIX a. antrąja puse pastatais. Tačiau po sklypo V pusėje stovinčiais kelių statybos etapų mūriniais pastatais yra išlikęs cilindriniais skliautais perdengtas nedidelis rūsys, kurį galima datuoti bent jau XVII a. pirmąja puse, o gal ir ankstyvesniu laikotarpiu.

Ankstyvesni kvartalo archeologiniai tyrinėjimai yra susiję tik su rekonstruojamų dujotiekio trasų archeologine žvalgyba 2002 m. Todėl žinios apie kvartale susiklosčiusio kultūrinių sluoksnių klodo stratigrafiją ir chronologiją yra epizodiškos. Ne ką išsamesnės yra ir istorinės žinios, dažniausia besiekiančios tik XVIII a. pabaigą – XIX a. Pagal turimas XVIII–XIX a. Kauno planų kopijas, tiek prie Kurpių gatvės, kuri buvo svarbi miesto magistralė, ėjusi iš Rotušės aikštės į Vilniaus kelią, kvartalo gilumoje stovėjo tik mediniai pastatai, o didesniąją kvartalo dalį užėmė daržai. Todėl sklypo kiemo P dalies archeologiniai tyrinėjimai suteikė naujų žinių apie šioje senamiesčio dalyje esantį kultūrinį sluoksnį ir jo formavimosi laikotarpį. Tačiau reikia pastebėti, kad įvairiu laiku tiesiant inžinerines komunikacijas ir atliekant sklype stovinčių pastatų remontą, didesnioji tyrinėtame plote buvusio kultūrinio sluoksnio dalis yra sunaikinta. Iš ištirto 42 m^2 ploto kiemo P dalyje kultūriniai sluoksniai išliko tik kiemo ŠR kampe, 13,5 m^2 plote. Čia kultūrinio sluoksnio storis yra 1,8–1,9 m. Archeologiniu požiūriu vertinga tik apatinė 1–1,1 m storio jo dalis. Viršutiniai kultūriniai sluoksniai, siekiantys iki 80 cm storį, yra susidarę XIX–XX a., statant šiuo metu čia stovinčius mūrinius pastatus ir tarpukario laikotarpiu įrengiant betoninius pamatus ir rūsius po sklype stovinčiu V pastatu.

1 pav. Radiniai: 1 – XV a. virimo puodo rekonstrukcija, 2 – juodo šiferio galąstuvėlio dalis, 3 – įtveriamasis peilis. V. Trečiokienės pieš.

Fig. 1. Finds: 1 – a reconstruction of a 15th-century cooking pot, 2 – part of a black slate whetstone, 3 – a tanged knife.

Dabartinio žemės paviršiaus aukštis H_{abs} yra 29,40 m. Kiemo paviršius lygus, kai kur yra išlikusi ant lauko riedulių grindinio paklota asfalto danga. Virš pirminio žemės paviršiaus, kurį sudaro oksiduotas priesmėlis, yra susiklostęs iki 20 cm storio pilko juodžemio sluoksnis. Jame radinių nerasta. Nuo šio sluoksnio paviršiaus 80 cm atstumu nuo R pastato sienos buvo iškasta apie 3 m ilgio, 2,2 m pločio ir 60–65 cm gylio ovalo formos duobė. Ji užpilta priesmėliu, kuriame yra du iki 15 cm storio pilkos žemės tarpsluoksniai. Duobės šono R šlaite yra supiltas perdegusio su degėsių priemaiša molio gabalėlių krūva. Duobės paskirtis liko neaiški.

Duobės užpylime buvo surastos 3 indų šukės, virimo puodo fragmentai, plokštinės čerpės fragmentas, šiferinio galąstuvėlio dalis. Indų šukės žiestos, viena šukė degta redukcinėje, viena oksidacinėje aplinkoje. Trečia šukė – iš akmens masės žiesto ąsotėlio viršutinė dalis, importuota iš Vakarų Europos. Tai pat surastas plokštinės čerpės fragmentas ir juodo šiferio galąstuvėlio dalis (1:2 pav.). Virimo puodo šukės buvo surastos tarp perdegusio molio gabalų. Šis indas buvo restauruotas. Jo aukštis – 15 cm, dugno skersmuo – 10,3 cm, skersmuo plačiausioje vietoje – 18,4 cm (1:1 pav.). Puodas lipdytas, molio masėje yra grūsto akmens priemaišų. Radiniai datuojami XV a. Virš duobės ir apatinio kultūrinio sluoksnio yra supiltas 15–30 cm storio priesmėlio sluoksnis. Aukščiau yra susiklostęs 65–70 cm storio tamsiai pilko juodžemio sluoksnis. Jame gausu smulkių plytų nuoskalų, sutrupintų kaulų. Tai posesijoje susidaręs kiemo sluoksnis, kuris tęsiasi iki pat tyrinėto ploto Š ribos.

Kiemo sluoksnyje buvo surasta puodyninio koklio, buitinės keramikos šukių, keptuvės ir molinio dangtelio fragmentai, geležinis peilis. Puodyninis koklis žiestas, degtas oksidacinėje aplinkoje. Visa buitinė keramika, iš-

skyrus virimo puodo šukę, žiesta. Dvi puodynių šukės degtos redukcinėje aplinkoje. Kitos indų šukės degtos oksidacinėje aplinkoje, dauguma jų iš vidaus glazūruotos žalia ir ruda glazūra. Vieno indo šukė yra žiesta iš balto molio. Tai importas, galbūt iš Lenkijos. Geležinis peilis įtveriamas, 24,3 cm ilgio (1:3 pav.).

Pagal surastas buitinės keramikos šukes ir puodyninio koklio fragmentą galima spręsti, kad kultūrinis sluoksnis susiklostė per ilgą laikotarpį – nuo XV a. pabaigos iki XVII a. pabaigos. Ankstyviausiais radiniais, datuojamais XV a. pabaiga, reiktų laikyti redukcinėje aplinkoje išdegtas puodynių šukes su būdingais tam laikotarpiui pakraštėliais. Didžiausią radinių dalį sudaro XVI–XVII a. datuojamų indų šukės.

Tvirtinant ir izoliuojant kiemo Š dalyje stovinčio pastato pamatus buvo atkasta pamatų išorinė pusė. Čia išlikęs kultūrinis sluoksnis buvo užfiksuotas pjūviuose 4–6, kurių bendras ilgis yra 21 m. Fiksuotame pjūvyje buvo susiklostęs iki 1,6 m storio kultūrinis sluoksnis, iš kurio, ir tai nevisiškai, šiuo metu išliko tik apatinė iki 60 cm storio dalis. Viršutinė sluoksnio dalis buvo sunaikinta mūrinių pastatų statybos metu.

Virš pirminio žemės paviršiaus, kurį sudaro oksiduotas priesmėlis, yra supiltas apie 10 cm storio oksiduoto priesmėlio sluoksnis, virš kurio yra susidaręs 10–15 cm storio pilko juodžemio sluoksnis. Tai galėjo būti buvusio kiemo sluoksnis. Sluoksnių pjūvyje 5 užfiksuota nuo geologinių sluoksnių paviršiaus iškasta 1,3 m pločio ir 80 cm gylio duobė, užpilta priesmėlio, pilkos žemės ir molio gabaliukų mišinio sluoksniu. Duobės paviršius yra užpiltas iki 10 cm storio perdegusio molio gabaliukų sluoksniu. Jos paskirtis neaiški. Duobės užpylime surastos 4 virimo puodo pakraštėlio, sienelių ir dugno šukės, pagal spalvą galėjusios būti iš vieno puodo. Puodas lipdytas, indo pakraštėlis atlenktas į išorę, sudaro apie 1 cm aukščio kaklelį. Duobės dugne rasta molinio žiesto indo dangtelio šukė. Radiniai datuojami XV a. antrąja puse – XVI a. pradžia.

Sluoksnių Š pjūvyje 4 virš kiemo sluoksnio yra supiltas iki 20 cm storio perdegusio molio gabaliukų ir degėsių sluoksnis, susidaręs sudegus čia stovėjusiam mediniam pastatui. Molio gabalai gali būti iš sugriautos molinės plūktos krosnies. Perdegusio molio sluoksnyje surastos dvi žiesto neglazūruoto indo šukės. XV–XVI a. datuojamos indo sienelės gaisro metu perdegusios, išorėje molis pavirtęs į šlaką. Viršutinę išlikusio kultūrinio sluoksnio dalį sudaro iki 55 cm storio priesmėlio ir smėlio sluoksniai, kurie galėjo atsirasti tvarkant gaisravietę. Apibendrinant pjūviuose 4–6 gautus duomenis, galima teigti kad tyrinėtose vietose greičiausia yra stovėję mediniai pastatai, datuotini pagal negausius radinius XV a. pabaiga – XVI a.

The courtyard of the building at Kurpių St. 22

In 2007, a 42 m^2 area was excavated in the courtyard of the plot at Kurpių St. 26 but a cultural layer survived in only 13.5 m^2. A 15th–20th-century cultural layer of up to 1.8 m thick was recorded in the plot's courtyard. A cultural layer, which was up to 1.6 m thick, formed in the N part of the plot but its upper part was destroyed in erecting the current brick buildings. Wooden buildings, which burned down in a fire, stood at the site at the turn of the 16th century. 15th–17th-century finds (Fig. 1), the bulk of which consisted of household pottery sherds, were collected.